

*Waldorfská základní a střední škola
Semily, příspěvková organizace*

WALDORFSKÉ LYCEUM

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
PRO STŘEDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah

Obsah	2
IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	3
PROFIL ABSOLVENTA	4
CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU	7
Identifikační údaje oboru	7
Charakteristika ŠVP	7
Charakteristika studijního oboru	7
Hlavní vzdělávací cíle, pojetí studia	8
Přijímání žáků a ukončování vzdělávání	9
Vzdělávání žáků se speciálními potřebami a žáků mimořádně nadaných	9
Vzdělávání žáků se zdravotním znevýhodněním	10
Vzdělávání žáků se zdravotním postižením	10
Vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním	11
Vzdělávání mimořádně nadaných žáků	11
Výchovné a vzdělávací strategie vzhledem ke klíčovým kompetencím	12
Začlenění průřezových témat	17
Hodnocení prospěchu a chování	24
Organizace výuky	24
Adaptační kurz	25
Lyžařský kurz	25
Třídní cesta	25
Zeměměřičské praktikum	26
Krajinotvorné praktikum:	26
Sociální praktikum	26
Divadelní představení	27
Podmínky realizace ŠVP	28
Ostatní	29
UČEBNÍ PLÁN	30
UČEBNÍ OSNOVY	35
CHARAKTERISTIKA ŠKOLY, MATERIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	36
SPOLUPRÁCE S PARTNERY ŠKOLY PŘI REALIZACI ŠVP	37
AUTOEVALUACE ŠKOLY	38

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

NÁZEV ŠVP: ŠVP SV – WALDORFSKÉ LYCEUM SEMILY

Č.J. WSŠ 2011 ŠVP

PŘEDKLADATEL:

- název školy: Waldorfská základní a střední škola Semily, p. o.
- právní forma: příspěvková organizace
- adresa školy: Tyršova 485, 513 01 Semily
- IZO: 151 025 886
- RED - IZO: 600 099 296
- IČO: 00 854 824
- ředitel školy: Mgr. Ivan Semecký
- kontakty: 488 880 027, 481 624 168
732 736 862
info@waldorf.semily.cz; lyceum@waldorf.semily.cz
www.waldorf.semily.cz

ZŘIZOVATEL:

- název: Město Semily
- adresa: Husova 82, 510 01 Semily
- IČO: 00276111
- kontakty: www.semily.cz

Projednáno školskou radou na jejím zasedání dne

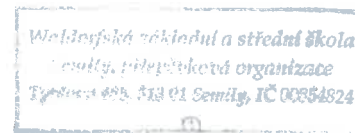
26.6.2016

datum: 26.6.2016

podpis:

razítko:

PROFIL ABSOLVENTA

Vzdělávání v oboru Kombinované lyceum má perspektivní a dynamizující povahu - směřuje k vytváření osobnostní identity žáka na základě všeobecně kulturních, společenských a mravních hodnot, k růstu jeho sociální zralosti a kompetence, k osvojení širokého vzdělanostního základu i odborných předpokladů pro další studium v rámci zvolené specializace.

Žákovi bude poskytnuto široké všeobecné vzdělání a základy odborného vzdělání, budou pěstovány nejen jeho poznávací schopnosti, ale také sociální citění a umělecké vnímání, získá praktické zkušenosti z řady činností.

Studium probíhá tak, aby jeho absolvent:

- měl celostní vnímání světa v souvislostech,
- byl všestrannou osobností schopnou vést bohatý pracovní, společenský a duchovní život,
- měl rozvinutou logicko-matematickou, jazykovou, prostorovou, hudební, tělesně-pohybovou i sociální inteligenci.

To mu dává předpoklady aktivně, svobodně a zodpovědně utvářet jak svůj vlastní život, tak přispět svým dílem i k utváření společenských poměrů. Být aktivní a flexibilní v podmínkách rychle se měnícího globalizujícího světa. Široký vzdělanostní základ a praktické zkušenosti mohou být pro něj východiskem pro celou řadu pozdějších specializací, umožňují mu pružněji se přizpůsobovat podmínkám pracovního trhu a možnostem rekvalifikace v širokém spektru oblastí.

Studium oboru Kombinované lyceum směřuje k tomu, aby absolvent:
V oblasti předmětů povinného základu:

- získal spolehlivou znalost českého jazyka a schopnost jeho kultivovaného využívání ve všech komunikativních situacích včetně vyjadřování o odborné problematice,
- osvojil si znalost dvou cizích jazyků na úrovni běžné hovorové komunikace a dovednost číst s porozuměním a za pomoci slovníku jednoduché odborné nebo populárně odborné texty; získal hlubší pochopení cizích kultur a jejich specifik,
- pochopil principy fungování demokratické společnosti a ekonomických vztahů, byl vybaven základními návyky chování občana demokratické a multikulturní společnosti s důrazem na svobodu, toleranci a odpovědnost, schopností vytvářet si vlastní filosofické a etické názory jako základ pro orientaci při posuzování jevů lidského a občanského života;

byl schopen k těmto jevům zaujímat stanovisko, diskutovat o nich, korigovat v diskusi své názory a postoje,

- byl vybaven základními matematickými vědomostmi a dovednostmi potřebnými v běžném životě i pro další vzdělávání, rozvinul schopnost abstraktního myšlení, a uměl získané poznatky aplikovat v konkrétních případech a souvislostech s jinými vědními obory (fyzika, chemie, informatika, ekonomika apod.). Aby pochopil induktivní a deduktivní postupy a osvojil si tak základy vědeckého myšlení, měl rozvinutou prostorovou představivost, seznámil se s rolí matematiky ve vývoji lidské kultury v souvislosti s vývojem vědomí,
- osvojil si základní přírodovědné vědomosti a pojmy, které mu umožní hlouběji porozumět přírodním jevům a procesům; chápal Zemi a přírodu jako organismus a z toho vyplývající komplexnost přírodovědné problematiky; naučil se z tohoto pohledu zaujímat aktivní postoje a hledat řešení případných problémů,
- získal ucelenou představu o lidském organismu jako celku z hlediska jeho stavby a funkce, znal zásady správného životního stylu, měl celoživotní potřebu udržovat optimální tělesnou zdatnost, odolnost a zdraví, pochopil vztah člověka a jeho životního prostředí,
- získal základní orientaci v dějinách lidstva s důrazem na vývoj lidského vědomí, vztah individuality a společnosti, utváření současného politického a právního řádu a principů demokratické společnosti, svobodu člověka a jeho individuální odpovědnost za další vývoj,
- rozvinul, kultivoval a harmonizoval svůj vnitřní svět, vytvořil si základy individuálních norem estetického vnímání a hodnocení uměleckých děl, svých hudebních a výtvarných projevů, přírodních krás a každodenní reality; znal a chápal hlavní vývojové etapy umění a kulturních dějin lidstva; osvojil si základy hudební teorie, rozvinul pěvecké dovednosti a měl vytvořen aktivní vztah k hudbě,
- rozvinul a prohloubil si dovednosti potřebné pro další studium, celoživotní vzdělávání a adaptabilitu k různým pracovním a životním situacím,
- osvojením nejrůznějších uměleckých, odborných a praktických znalostí a dovedností si prohloubil svůj vzdělanostní a osobnostní profil směrem ke komplexnímu rozvoji,
- naučil se poznávat okolní svět i sebe sama prostřednictvím vlastní umělecké a praktické činnosti,
- zvládl různé výtvarné techniky, zdokonalil dovednosti potřebné k výtvarnému vyjádření své fantazie, představivosti a vlastního výrazu, a také k formování kreativní stránky své osobnosti,

- uměl pracovat s výpočetní technikou, orientovat se v různých informačních zdrojích a využívat je (vyhledávat, třídit, vyhodnocovat a aplikovat informace).

V oblasti volitelných předmětů:

Ve specializaci humanitní

- porozuměl kulturní diverzitě, byl schopen přispívat k bezkonfliktnímu soužití v multikulturním prostředí a využívat získaných znalostí v občanském životě i své budoucí profesi,
- orientoval se v základních pedagogických pojmech a vztazích mezi nimi, seznámil se s funkcí pedagogiky jako vědy a získal zájem o studium pedagogických oborů,
- získal základní orientaci ve struktuře lidské osobnosti,
- upevnil a prohloubil své dovednosti vnímat a hodnotit jednání druhých lidí i své, na základě sebereflexe uměl korigovat své postoje a chování,
- prohloubil a rozvinul své sociální dovednosti,
- rozšířil si znalosti a dovednosti získané v základech společenských věd, popř. v dějepise.

Ve specializaci přírodovědné

- rozšířil své přírodovědné vědomosti a znalost pojmů, aby mohl hlouběji porozumět přírodním jevům a procesům a komplexnosti přírodovědné problematiky,
- osvojil si dovednost zaujímat aktivní postoje a hledat řešení aktuálních přírodovědných a ekologických problémů,
- rozvinul a prohloubil své dovednosti potřebné pro další studium, zvl. přírodních věd,
- získal hlubší zájem o některou z přírodovědných disciplín.

CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Identifikační údaje oboru

KÓD A NÁZEV OBORU:	78-42-M/ 06 Kombinované lyceum
STUPEŇ POSKYTOVANÉHO VZDĚLÁNÍ:	střední vzdělání s maturitní zkouškou
DÉLKA A FORMA VZDĚLÁVÁNÍ:	4 roky v denní formě vzdělávání
PLATNOST ŠVP:	od 1. 9. 2011

Charakteristika ŠVP

Charakteristika studijního oboru

ŠVP oboru kombinované lyceum je založen na širším všeobecně vzdělávacím základu odpovídajícím požadavkům na danou úroveň vzdělání, který je doplněn o základy obecně odborného vzdělávání ve dvou zaměřeních.

Možnost volby obecně odborného zaměření, odložená do doby, kdy v rámci středního vzdělávání je žák schopen přesněji posoudit své vzdělávací cíle, je pro pojetí kombinovaného lycea principiální.

Koncepce oboru vzdělání se tak odlišuje od „jednooborových“ odborných lyceí (technického, ekonomického, přírodovědného).

Obor je určen absolventům základních škol.

Mezi stěžejní cíle oboru patří komplexní rozvoj osobnosti žáka a položení základů „kompetence k odbornosti“ (tj. základů k pozdější specializaci v navazujícím vzdělávání).

Charakteristickými rysy oboru vzdělání jsou:

1. Zdůraznění průpravné funkce počátečního odborného vzdělávání, které předpokládá navazující vzdělávání realizované v rámci vysokoškolského, vyššího odborného nebo jiného vzdělávání.
2. Základní orientace v několika (nejméně dvou) zaměřeních v počáteční etapě vzdělávání a oddálení rozhodnutí o volbě příslušného zaměření až do dalších etap.
3. Podpora celkového individuálního rozvoje žáka tak, aby byly vytvořeny předpoklady k jeho tvůrčímu a aktivnímu uplatnění v dalším studiu i v praxi.
4. Důraz na utváření osobnostní identity jednotlivých žáků zejména prostřednictvím reflexe vzdělávacích potřeb jednotlivců v průběhu vzdělávacího procesu.

Obor vzdělání kombinované lyceum nabízí dvě zaměření. Úvodní část vzdělávání probíhá společně, od 2. ročníku žáci povinně volí jedno ze dvou nabízených zaměření. Absolvování určitého

zaměření poskytuje prohloubení vzdělanostního základu ve vymezených obsahových okruzích. Vytváří tak předpoklady pro další vzdělávání a pro případné uplatnění přímo na trhu

práce a následný rozvoj odbornosti ve vybraném povolání.

Zaměření kombinovaného lycea:

Humanitní – vzdělávací oblast sestává z povinných obsahových okruhů pedagogika, psychologie, sociální práce a komunikace a z nabídky volitelných modulů.

Přírodovědné – vzdělávací oblast sestává z povinných obsahových okruhů biologie a ekologie, chemie, matematika a z nabídky volitelných modulů.

Hlavní vzdělávací cíle, pojetí studia

Vzdělávací systémy v Evropě i ve světě přecházejí na koncept celoživotního vzdělávání, pracovní flexibility a rekvalifikací. K tomu je potřeba poskytnout žákům široký vzdělanostní základ s důrazem na vnitřní motivaci a celostní osobnostní rozvoj (viz např. zpráva komise UNESCO Vzdělávání pro 21. století - Učení je skryté bohatství).

Právě takový program vzdělávací obor Kombinované (waldorfské) lyceum nabízí, navíc ověřený mnohaletými zkušenostmi obdobných škol v zahraničí. Absolventi obdobného středoškolského studia v zahraničí jsou podle různých výzkumů a analýz nadprůměrně flexibilní, aktivní a úspěšní jak ve vysokoškolském vzdělávání, tak v uplatnění na trhu práce.

Základním rysem waldorfské pedagogiky je snaha o rozvoj člověka v jeho celistvosti (holistické pojetí výchovy). Pojetí studia tedy vychází z potřeb osobnostního rozvoje, vyučované předměty nejsou cílem, ale prostředkem k celkovému rozvoji osobnosti mladého člověka. Vyučování se děje především osobním spoluprožíváním dění při výuce, myšlenkovým zpracováváním poznatků a sebepoznáváním.

Celkově je studium koncipováno tak, aby se žák:

- **učil poznávat** - osvojil si nástroje pochopení světa, rozvinul vlastní „živé“ myšlení
- **učil jednat** - byl schopen tvořivým způsobem zasahovat do svého prostředí, měl vůli k zodpovědnosti
- **učil žít společně** - byl schopen komunikovat a spolupracovat s ostatními a podílet se tak na různých lidských činnostech
- **učil být** - dokázal utvářet vlastní osobnost, najít svou individuální cestu životem

Program školy je založen na širokém všeobecně vzdělávacím základu, vedle obvyklých předmětů jsou jeho součástí i různé odborné a umělecké kurzy, praktika a jazykové výměnné pobyty.

Účelem tzv. praktik (zeměměřičské, ekologické a sociální, 1-2 týdny v každém ročníku) je získání praktických zkušeností s reálnou prací a životem a rozvíjení sociálních dovedností. Žáci tak získají celostnější pohled na svět, uvědomí si lépe souvislosti, příčiny a důsledky některých jevů.

Součástí programu jsou i základy odborného vzdělání podle zvolené specializace, které plní průpravnou funkci k předpokládanému vysokoškolskému nebo vyššímu odbornému studiu.

Přijímání žáků a ukončování vzdělávání

Organizace přijímání a ukončování vzdělávání se řídí školským zákonem a příslušnou vyhláškou o přijímacím řízení a o ukončování vzdělávání na středních školách v platném znění.

O přijetí uchazeče ke vzdělání rozhoduje ředitel školy. Lze přijmout uchazeče, který splnil povinnou školní docházku nebo úspěšně ukončil základní vzdělání před splněním povinné školní docházky a který při přijímacím řízení splnil podmínky pro přijetí prokázáním vhodných schopností, vědomostí, zájmů a zdravotní způsobilosti. Pokud splní podmínky přijímacího řízení více uchazečů, než kolik lze přijmout, rozhoduje jejich pořadí podle výsledku hodnocení přijímacího řízení.

Konkrétní podmínky přijetí ke studiu pro daný školní rok jsou zveřejněny na webu školy

Studium na lyceu je ukončeno maturitní zkouškou. Škola připravuje všechny studenty k maturitní zkoušce z předmětů - český jazyk a literatura, anglický jazyk, německý jazyk, dějepis, matematika, zeměpis - a zároveň studenty přírodovědného zaměření připravuje k maturitní zkoušce z předmětů - biologie v zaměření, chemie v zaměření, matematika v zaměření - a studenty humanitního zaměření připravuje k maturitní zkoušce z předmětů - základy společenských věd v zaměření, pedagogika, psychologie, dějiny umění v zaměření. Dokladem o dosažení středního vzdělání s maturitní zkouškou je vysvědčení o maturitní zkoušce. Ta se skládá ze společné a profilové části. Strukturu i obsah společné i profilové části určuje zákon. K získání středního vzdělání s maturitní zkouškou je třeba úspěšně složit obě části zkoušky.

Společná část maturitní zkoušky je stanovena ministerstvem školství.

Profilová část se skládá se ze tří povinných zkoušek: obhajoby projektové maturitní práce a dvou volitelných zkoušek - jedné ze zvoleného zaměření, druhé z předmětů vyučovaných v povinném vzdělávacím základu.

Do profilové části maturitní zkoušky byly zařazeny povinné zkoušky: zkouška z českého jazyka a literatury konaná formou písemné práce a ústní zkoušky a zkouška z cizího jazyka konaná formou písemné práce a ústní zkoušky, pokud si ji žák zvolil ve společné části maturitní zkoušky.

Vzdělávání žáků se speciálními potřebami a žáků mimořádně nadaných

Za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou považováni žáci se zdravotním postižením, žáci se zdravotním znevýhodněním a žáci se sociálním znevýhodněním.

Ve škole pracuje výchovný poradce a metodik prevence nežádoucích jevů, jejichž úkolem je monitorovat situaci ve třídách, evidovat žáky se SPV, spolupracovat s PPP a s rodiči.

Vycházíme ze zákona č. 561/2004 a z vyhlášky č. 73/2005. Nejčastější skupinou žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na naší škole jsou žáci s vývojovými poruchami učení. Škola průběžně spolupracuje v konkrétních případech se školskými poradenskými pracovišti, a to v souladu se zájmy žáků. U nezletilých žáků je vždy projednána problematika v součinnosti s rodiči. Pokud jde o přetrvávající dlouhodobé problémy, ať už sociálně nebo zdravotně znevýhodněných žáků, pak se škola obrací i na základní školy a zkoumá, jakým způsobem byly tyto potíže v minulosti řešeny. Jedná se především o žáky se specifickými vývojovými poruchami, ke kterým různé základní školy přistupovaly odlišným způsobem. V tomto směru škola vysvětluje žákovi a jeho rodičům, jakým způsobem budou nové nároky školy (nové předměty a specifické úkoly) zohledňovat postižení konkrétního jedince. Současně se škola také zajímá o způsob, kterým se žák a jeho rodina snaží s handicapem vyrovnat, často poskytuje doporučení ve spolupráci s odbornými pracovišti k využití nových metod při překonávání jednotlivých handicapů.

Vzdělávání žáků se zdravotním znevýhodněním

Žáci se specifickými poruchami učení jsou evidováni na základě pedagogicko-psychologického

vyšetření v PPP. Vyšetření v PPP musí být platné pro střední školu.

Učitelé jsou informováni o možných úskalích výuky a o individuálních potřebách konkrétního

žáka. Na základě doporučení PPP volí učitelé vhodné metody a formy výuky a hodnocení (individuální tempo, nahrazení psaní dlouhých textů testy, speciální formy zkoušení aj.) a v některých případech i kompenzační pomůcky (počítače - korektury textu, barevné čtení, aj). Škola

se v některých případech obrací na základní školu, ze které žák přichází s konzultací o systému

nápravných postupů, kompenzačních postupů a pomůcek atd. Jejich respektování, rozšiřování a

modifikace napomůže žákům absolvovat úspěšně studia v plném rozsahu

Úlevu v průběhu konání maturitní zkoušky z důvodu zdravotního znevýhodnění (větší časový prostor, využití PC při písemném projevu apod.) lze žákovi poskytnout pouze na základě žádosti podložené aktuálním vyšetřením PPP.

Vzdělávání žáků se zdravotním postižením

U žáků s dlouhodobým zdravotním postižením škola kombinuje formu individuální integrace s formou skupinové integrace s cílem umožnit postiženým žákům úspěšné ukončení studia. Škola vnímá i potřeby krátkodobých zdravotních potíží, rozlišuje a zvažuje formu pomoci, do které jsou zapojeni jak třídní učitelé, tak jednotliví vyučující. V konkrétních případech umožňuje škola e-mailovou komunikaci mezi vyučujícím a žákem.

Škola má řadu učebních materiálů zpracovánu v elektronické podobě a tato je žákům poskytována k samostudiu.

O přijetí žáka do školy rozhoduje ředitel po dohodě s rodiči či zákonnými zástupci žáka na základě lékařského a speciálně pedagogického vyšetření a přihlédnutím k možnostem školy i místním specifikům.

Škola nedisponuje bezbariérovým přístupem.

Vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním

Žáci přicházející z jiného kulturního prostředí mohou mít např. komunikační problémy (nedostatečné znalosti češtiny, problémy s osvojováním nové slovní zásoby včetně odborné terminologie, s porozuměním výkladu učitele nebo čtenému textu apod.), nebo nedostatky „polytechnického“ a psychomotorického charakteru v důsledku jiných životních zkušeností.

Těmto žákům je nabízena pomoc při začlenění do třídního kolektivu a pomoc při zvládnutí nedostatečných, zejména jazykových znalostí. Žákům je umožněno navštěvovat pravidelné konzultačních hodinách ke zvládnutí potřebných znalostí. Výchovný poradce se zabývá zjišťováním, zda vzdělávání těchto žáků může být ovlivněno jinými kulturními, náboženskými nebo rodinnými tradicemi, etickými normami a hodnotami a s případnými akceptovatelnými okolnostmi seznamuje další vyučující. Je dbáno na individuální přístup k jednotlivému žákovi.

Průběžně škola vyhodnocuje náchylnost žáků k sociálně patologickému jednání a ve spolupráci s vyučujícími společenských předmětů se zaměřuje na nejproblematičtější jevy, jako je rasismus a experimentování s návykovými látkami.

Pokud existují signály o podezřeních či projevech šikany, jedná škola okamžitě se všemi zainteresovanými a s vysokou úspěšností se tak podařilo zamezit pokračováním, případně zabránit narůstání těchto jevů.

Škola zpracovává každoročně Minimální preventivní program, ve kterém jsou obsaženy preventivní programy a plány pro řešení krizových situací.

Škola pořádá adaptační programy pro nové třídní kolektivy, čímž umožňuje nejen lepší začlenění žáků se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním, ale předchází tím i možným projevům sociálně patologických jevů.

Vzdělávání mimořádně nadaných žáků

Mimořádně nadaní žáci mají na waldorfské škole své místo. Úkolem pedagoga je rozpoznat nadání žáka, další fáze spočívá v rozvoji jeho nadání. Žák je při činnostech, pro něž je nadán, motivován náročnějšími úkoly k větší aktivitě.

Waldorfská pedagogika žádné nadání neupřednostňuje, klade důraz na to, aby žáci s výrazně jednostranným nadáním měli příležitost rozvíjet se komplexně a nepřetěžovat pouze jednu stránku své osobnosti.

Při vzdělávání nadaných žáků vycházejí učitelé z principů individualizace a vnitřní diferenciací ve třídě. Zadáváním specifických úkolů, rozšířením vzdělávacích obsahů,

zapojením nadaných žáků do samostatných náročnějších prací a projektů, tvorbou individuálních vzdělávacích plánů.

Na vypracování individuálních vzdělávacích plánů se podílí třídní učitel, vyučující příslušných předmětů. Jeho platnost je maximálně jeden rok. Individuální vzdělávací plán vychází z vyšetření doporučení PPP nebo SPC. U žáků se zdravotním postižením vychází IVP rovněž z lékařské zprávy. IVP je zpracován na základě učebních dokumentů a respektuje potřeby žáka. Pomocníkem a supervizorem je výchovný poradce. Zákonný zástupce vyjadřuje souhlas se způsobem zpracování individuálního vzdělávacího plánu.

Výchovné a vzdělávací strategie vzhledem ke klíčovým kompetencím

Vzdělávání v oboru směřuje v souladu s cíli středního odborného vzdělávání k tomu, aby si žáci vytvořili, v návaznosti na základní vzdělávání a na úrovni odpovídající jejich schopnostem a studijním předpokladům, následující klíčové a odborné kompetence.

Klíčové kompetence

a) Kompetence k učení

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni efektivně se učit, vyhodnocovat dosažené výsledky a pokrok a reálně si stanovovat potřeby a cíle svého dalšího vzdělávání, tzn. že absolventi by měli:

- mít pozitivní vztah k učení a vzdělávání;
- ovládat různé techniky učení, umět si vytvořit vhodný studijní režim a podmínky;
- uplatňovat různé způsoby práce s textem (zvl. studijní a analytické čtení), umět efektivně vyhledávat a zpracovávat informace; být čtenářsky gramotný;
- s porozuměním poslouchat mluvené projevy (např. výklad, přednášku, proslov aj.), pořizovat si poznámky;
- využívat ke svému učení různé informační zdroje, včetně zkušeností svých i jiných lidí;
- sledovat a hodnotit pokrok při dosahování cílů svého učení, přijímat hodnocení výsledků svého učení od jiných lidí;
- znát možnosti svého dalšího vzdělávání, zejména v oboru a povolání.

b) Kompetence k řešení problémů

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni samostatně řešit běžné pracovní i mimopracovní problémy, tzn. že absolventi by měli:

- porozumět zadání úkolu nebo určit jádro problému, získat informace potřebné k řešení problému, navrhnout způsob řešení, popř. varianty řešení, a zdůvodnit jej, vyhodnotit a ověřit správnost zvoleného postupu a dosažené výsledky;
- uplatňovat při řešení problémů různé metody myšlení (logické, matematické, empirické) a myšlenkové operace;
- volit prostředky a způsoby (pomůcky, studijní literaturu, metody a techniky) vhodné pro splnění jednotlivých aktivit, využívat zkušeností a vědomostí nabytých dříve;
- spolupracovat při řešení problémů s jinými lidmi (týmové řešení).

c) Komunikativní kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni vyjadřovat se v písemné i ústní formě v různých učebních, životních i pracovních situacích, tzn. že absolventi by měli:

- vyjadřovat se přiměřeně účelu jednání a komunikační situaci v projevech mluvených i psaných a vhodně se prezentovat;
- formulovat své myšlenky srozumitelně a souvisle, v písemné podobě přehledně a jazykově správně;
- účastnit se aktivně diskusí, formulovat a obhajovat své názory a postoje;
- zpracovávat administrativní písemnosti, pracovní dokumenty i souvislé texty na běžná i odborná témata;
- dodržovat jazykové a stylistické normy i odbornou terminologii;
- zaznamenávat písemně podstatné myšlenky a údaje z textů a projevů jiných lidí (přednášek, diskusí, porad apod.);
- vyjadřovat se a vystupovat v souladu se zásadami kultury projevu a chování;
- dosáhnout jazykové způsobilosti potřebné pro komunikaci v cizojazyčném prostředí nejméně v jednom cizím jazyce;
- dosáhnout jazykové způsobilosti potřebné pro pracovní uplatnění podle potřeb a charakteru příslušné odborné kvalifikace (např. porozumět běžné odborné terminologii a pracovním pokynům v písemné i ústní formě);
- chápat výhody znalosti cizích jazyků pro životní i pracovní uplatnění, být motivováni k prohlubování svých jazykových dovedností v celoživotním učení.

d) Personální a sociální kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli připraveni stanovovat si na základě poznání své osobnosti přiměřené cíle osobního rozvoje v oblasti zájmové i pracovní, pečovat o své zdraví, spolupracovat s ostatními a přispívat k utváření vhodných mezilidských vztahů, tzn. že absolventi by měli:

- posuzovat reálně své fyzické a duševní možnosti, odhadovat důsledky svého jednání a chování v různých situacích;
- stanovovat si cíle a priority podle svých osobních schopností, zájmové a pracovní orientace a životních podmínek;
- reagovat adekvátně na hodnocení svého vystupování a způsobu jednání ze strany jiných lidí, přijímat radu i kritiku;
- ověřovat si získané poznatky, kriticky zvažovat názory, postoje a jednání jiných lidí;
- mít odpovědný vztah ke svému zdraví, pečovat o svůj fyzický i duševní rozvoj, být si vědomi důsledků nezdravého životního stylu a závislosti;
- adaptovat se na měnící se životní a pracovní podmínky a podle svých schopností a možností je pozitivně ovlivňovat, být připraveni řešit své sociální i ekonomické záležitosti, být finančně gramotní;
- pracovat v týmu a podílet se na realizaci společných pracovních a jiných činností;
- přijímat a odpovědně plnit svěřené úkoly;
- podněcovat práci týmu vlastními návrhy na zlepšení práce a řešení úkolů, nezaujatě zvažovat návrhy druhých;
- přispívat k vytváření vstřícných mezilidských vztahů a k předcházení osobním konfliktům, nepodléhat předsudkům a stereotypům v přístupu k druhým;
- rozvíjet své obecně tvořivé síly prostřednictvím umění a chápat, že umění je hlavním zdrojem tvořivosti, která se pak uplatňuje v mnoha profesních oblastech;
- usilovat o tvořivou kultivaci svých estetických schopností skrze umělecké sebevyjádření a podílet se tak na kulturním životě.

e) Občanské kompetence a kulturní povědomí

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi uznávali hodnoty a postoje podstatné pro život v demokratické společnosti a dodržovali je, jednali v souladu s udržitelným rozvojem a podporovali hodnoty národní, evropské i světové kultury, tzn. že absolventi by měli:

- jednat odpovědně, samostatně a iniciativně nejen ve vlastním zájmu, ale i ve veřejném zájmu;
- dodržovat zákony, respektovat práva a osobnost druhých lidí (popř. jejich kulturní specifika), vystupovat proti nesnášenlivosti, xenofobii a diskriminaci;
- jednat v souladu s morálními principy a zásadami společenského chování, přispívat k uplatňování hodnot demokracie;
- uvědomovat si - v rámci plurality a multikulturního soužití - vlastní kulturní, národní a osobnostní identitu, přistupovat s aktivní tolerancí k identitě druhých;
- zajímat se aktivně o politické a společenské dění u nás a ve světě;
- chápat význam životního prostředí pro člověka a jednat v duchu udržitelného rozvoje;
- uznávat hodnotu života, uvědomovat si odpovědnost za vlastní život a spoluodpovědnost při zabezpečování ochrany života a zdraví ostatních;
- uznávat tradice a hodnoty svého národa, chápat jeho minulost i současnost v evropském a světovém kontextu;
- podporovat hodnoty místní, národní, evropské i světové kultury a mít k nim vytvořen pozitivní vztah.

f) Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni optimálně využívat svých osobnostních a odborných předpokladů pro úspěšné uplatnění ve světě práce, pro budování a rozvoj své profesní kariéry a s tím související potřebu celoživotního učení,

tzn. že absolventi by měli:

- mít odpovědný postoj k vlastní profesní budoucnosti, a tedy i vzdělávání; uvědomovat si význam celoživotního učení a být připraveni přizpůsobovat se měnícím se pracovním podmínkám;
- mít přehled o možnostech uplatnění na trhu práce v daném oboru; cílevědomě a zodpovědně rozhodovat o své budoucí profesní a vzdělávací dráze;
- mít reálnou představu o pracovních, platových a jiných podmínkách v oboru a o požadavcích zaměstnavatelů na pracovníky a umět je srovnávat se svými představami a předpoklady;
- umět získávat a vyhodnocovat informace o pracovních i vzdělávacích příležitostech, využívat poradenských a zprostředkovatelských služeb jak z oblasti světa práce, tak vzdělávání;
- vhodně komunikovat s potenciálními zaměstnavateli, prezentovat svůj odborný potenciál a své profesní cíle;
- znát obecná práva a povinnosti zaměstnavatelů a pracovníků;
- rozumět podstatě a principům podnikání, mít představu o právních, ekonomických, administrativních, osobnostních a etických aspektech soukromého podnikání; dokázat vyhledávat a posuzovat podnikatelské příležitosti v souladu s realitou tržního prostředí, svými předpoklady a dalšími možnostmi.

g) Matematické kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni funkčně využívat matematické dovednosti v různých životních situacích, tzn. že absolventi by měli:

- správně používat a převádět běžné jednotky;
- používat pojmy kvantifikujícího charakteru;

- provádět reálný odhad výsledku řešení dané úlohy;
- nacházet vztahy mezi jevy a předměty při řešení praktických úkolů, umět je vymezit, popsat a správně využít pro dané řešení;
- číst a vytvářet různé formy grafického znázornění (tabulky, diagramy, grafy, schémata apod.);
- aplikovat znalosti o základních tvarech předmětů a jejich vzájemné poloze v rovině i prostoru;
- efektivně aplikovat matematické postupy při řešení různých praktických úkolů v běžných situacích.

h) Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi pracovali s osobním počítačem a jeho základním a aplikačním programovým vybavením, ale i s dalšími prostředky ICT a využívali adekvátní zdroje informací a efektivně pracovali s informacemi, tzn.

absolventi by měli:

- pracovat s osobním počítačem a dalšími prostředky informačních a komunikačních technologií;
- pracovat s běžným základním a aplikačním programovým vybavením;
- učit se používat nové aplikace;
- komunikovat elektronickou poštou a využívat další prostředky online a offline komunikace;
- získávat informace z otevřených zdrojů, zejména pak s využitím celosvětové sítě Internet;
- pracovat s informacemi z různých zdrojů nesenými na různých médiích (tištěných, elektronických, audiovizuálních), a to i s využitím prostředků informačních a komunikačních technologií;
- uvědomovat si nutnost posuzovat rozdílnou věrohodnost různých informačních zdrojů a kriticky přistupovat k získaným informacím, být mediálně gramotní.

Odborné kompetence

a) Humanitní zaměření

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi dosáhli prohloubení vzdělanostního základu v oblasti humanitního zaměření pro další vzdělávání a budování své profesní kariéry, tzn. absolventi by měli:

- rozpoznat strategie učení a zjistili, které jim nejlépe odpovídají a dokázali porozumět strategiím učení ostatních;
- umět zhodnotit vlastní práci, dokázali vyhledat radu, informaci a podporu tam, kde je toho třeba a následně dokázali zhodnotit práci ostatních;
- být motivováni k tomu, aby uplatňovali to, co získají v procesu učení, životními zkušenostmi a svou aktivitou při vyhledávání možností učit se a aplikovat výsledky učení v životních, problémových situacích, v různých kontextech;
- dokázat konstruktivně komunikovat v různém prostředí;
- umět vytvářet při jednání pocit důvěry na základě uplatňování empatie vůči ostatním;
- být schopni sebeovládání a mít vědomí etických norem;
- zvládat stresové situace a zklamání a dokázat je nahlížet a řešit konstruktivním způsobem;
- dokázat rozlišovat a respektovat rozdílnost potřeb a hodnot mezi profesní a soukromou sférou vlastního života;

- vážit si různosti, respektovat ostatní a být připraveni překonat předsudky a hledat kompromisy;
- být schopni rozpoznat příležitosti pro osobní či profesní sebezobnovu, zhodnotit přínosy a rizika takovéto příležitosti na základě pochopení širšího kontextu a uvědomit si její etický rozměr;
- chápat důležitost tvořivého vyjádření idejí, zkušeností a emocí prostřednictvím různých médií, jako např. hudby, divadla, literatury a vizuálního umění a dokázat se jejich prostřednictvím vyjádřit;
- rozumět důležitosti estetických faktorů v každodenním životě.

b) Přírodovědné zaměření

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi dosáhli prohloubení vzdělanostního základu v oblasti přírodovědného zaměření pro další vzdělávání a budování své profesní kariéry, tzn. absolventi by měli:

- osvojit si a chápat ve vztazích a souvislostech klíčové přírodovědné pojmy na úrovni potřebné k úspěšnému terciárnímu studiu přírodovědných předmětů a jejich praktických aplikací, včetně učitelství příslušných předmětů;
- získat přehled o klíčových otázkách a problémech, které řeší přírodověda současnosti a chápat je v jejich širších kulturních a společenských souvislostech;
- analyzovat a hodnotit přírodovědné problémy, formulovat hypotézy a hledat praktickou cestu k jejich ověření;
- osvojit si základní přírodovědné empirické postupy a kulturu kritického vědeckého myšlení;
- postupovat v praktických činnostech s ohledem na zásady bezpečnosti práce, hygieny a ochrany zdraví při práci;
- vnímat etické souvislosti přírodovědného výzkumu a jeho praktických aplikací, postupovat v praktických činnostech šetrně k živé i neživé přírodě s ohledem na zásady trvalé udržitelnosti vývoje a zodpovědnosti člověka vůči společnosti a přírodnímu světu;
- osvojit si schopnost číst a porozumět obsahu přiměřeně náročného odborného textu, pracovat s více informačními zdroji, ověřovat nalezené informace a kriticky je posoudit;
- osvojit si praktické dovednosti a kulturu vedení věcného odborného dialogu i polemické rozpravy na přírodovědné téma;
- vést přesné záznamy a protokoly o prováděných pozorováních a pokusech, doplnit je věrným nákresem a výsledky a závěry shrnout do strukturovaného a srozumitelného textu včetně uvedení odkazů na použitou literaturu a další zdroje;
- osvojit si schopnost organizovat a řídit vlastní učení, plánovat, organizovat a řídit svou pracovní činnost.

Začlenění průřezových témat

	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník
<i>Občan v demokratické společnosti</i>	Dějepis	Dějepis, ZSV, Zeměpis, Anglický jazyk	Dějepis, ZSV, Zeměpis, Český jazyk a literatura, Němčina, Dějiny umění	Dějepis, ZSV, Zeměpis, Anglický jazyk, Němčina, Dějiny umění
<i>Člověk a životní prostředí</i>	Biologie	Chemie, Angličtina, ZSVs	Biologie, Angličtina	Zeměpis, Angličtina
<i>Člověk a svět práce</i>	---	Ekonomika, Zeměpis, Angličtina	Ekonomika, Angličtina	Ekonomika, Angličtina, Český jazyk a literatura
<i>Informační a komunikační technologie</i>	Informatika, Český jazyk a literatura	Informatika, Angličtina, Český jazyk a literatura	Informatika, Angličtina, Český jazyk a literatura	Informatika, Angličtina, Český jazyk a literatura

Průřezová témata

Občan v demokratické společnosti

Charakteristika tématu

Výchova k demokratickému občanství se zaměřuje na vytváření a upevňování takových postojů a hodnotové orientace žáků, které jsou potřebné pro fungování a zdokonalování demokracie. Nejde však pouze o postoje, hodnoty a jejich preference, ale také o budování občanské gramotnosti žáků, tj. osvojení si faktické, věcné a normativní stránky jednání odpovědného aktivního občana.

Výchova k demokratickému občanství se netýká jen společenskovední oblasti vzdělávání, v níž se nejvíce realizuje, ale prostupuje celým vzděláváním a nezbytnou podmínkou její realizace je také demokratické klima školy, otevřené k rodičům a k širší občanské komunitě v místě školy.

Přínos tématu k naplňování cílů rámcového vzdělávacího programu

K odpovědnému a demokratickému občanství je třeba mít dostatečně rozvinuté klíčové kompetence (komunikativní kompetence, personální a sociální kompetence, kompetence k řešení problémů a k práci s informacemi...), proto je jejich rozvíjení při výchově k demokratickému občanství velmi významné.

Kromě toho jsou žáci vedeni k tomu, aby:

- měli vhodnou míru sebevědomí, sebeodpovědnosti a schopnost morálního úsudku;
- byli připraveni si klást základní existenční otázky a hledat na ně odpovědi a řešení;
- hledali kompromisy mezi osobní svobodou a sociální odpovědností a byli kriticky tolerantní;
- byli schopni odolávat myšlenkové manipulaci;

- dovedli se orientovat v mediálních obsazích, kriticky je hodnotit a optimálně využívat masová média pro své různé potřeby;
- dovedli jednat s lidmi, diskutovat o citlivých nebo kontroverzních otázkách, hledat kompromisní řešení;
- byli ochotni se angažovat nejen pro vlastní prospěch, ale i pro veřejné zájmy a ve prospěch lidí v jiných zemích a na jiných kontinentech;
- vážili si materiálních a duchovních hodnot, dobrého životního prostředí a snažili se je chránit a zachovat pro budoucí generace.

Obsah tématu a jeho realizace

Výchova k odpovědnému a aktivnímu občanství v demokratické společnosti zahrnuje vědomosti a dovednosti z těchto oblastí:

- osobnost a její rozvoj;
- komunikace, vyjednávání, řešení konfliktů;
- společnost – jednotlivec a společenské skupiny, kultura, náboženství;
- historický vývoj (především v 19. a 20. století);
- stát, politický systém, politika, soudobý svět;
- masová média;
- morálka, svoboda, odpovědnost, tolerance, solidarita;
- potřebné právní minimum pro soukromý a občanský život.

Těžiště realizace průřezového tématu se předpokládá:

- v důsledně a promyšleně prováděné **etické výchově**, vedoucí k občanským ctnostem (humanita, láska k lidem, soucítění, přátelství, pomoc, odpovědnost, spolupráce, aktivita pro dobré věci...). Občanské ctnosti úzce souvisí s tím, jaký je člověk ve svém soukromí – v neveřejné oblasti svého prožívání a jednání. Ke skutečnému lidství a dobré morálce, projevující se v prosociálním chování, by měly vést všechny vyučovací předměty – všechny složky školního kurikula, a to především použitím prožitkové výukové strategie, která obsahuje přijetí žáka učitelem i skupinou žáků, pozitivní motivaci, prožitek žákova úspěchu. Cílem je kladný přístup žáka k sobě samému a z toho pramenící jeho kladný přístup k životu, k ostatním lidem, k živé i neživé přírodě, ke kulturním a jiným hodnotám, které lidé vytvářejí;
- **ve vytvoření demokratického klimatu školy** (např. dobré přátelské vztahy mezi učiteli a žáky a mezi žáky navzájem);
- v náležitém rozvržení prvků průřezového tématu do jednotlivých částí školního vzdělávacího programu včetně plánované činnosti žáků mimo vyučování;
- v cílevědomém úsilí o dobré **znalosti a dovednosti žáků**, které jsou nezbytně potřebné pro informované a odpovědné občanské a jiné rozhodování a jednání; tyto vědomosti a dovednosti budou žáci nejvíce získávat ve vyučovacích předmětech zaměřených na výchovu k občanství a společenskovední vzdělávání, tedy např. v občanské nauce, v základech společenských věd nebo v dějepisu;
- v **promyšleném a funkčním používání strategií výuky**, např. používání aktivizujících metod a forem práce ve výuce, jako je problémové a projektové učení, kooperativní učení, různé diskusní a simulační metody, metody směřující k rozvoji prosociálního chování, k rozvoji funkční gramotnosti žáků (tj. schopnost číst textový materiál s porozuměním, interpretovat jej, hodnotit a používat pro různé účely) atp.;
- v realizaci **mediální výchovy**.

Člověk a životní prostředí

Charakteristika tématu

Udržitelný rozvoj patří mezi priority EU, včetně naší republiky. Nezbytným předpokladem jeho realizace je příprava budoucí generace k myšlení a jednání v souladu s principy udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách.

Průřezové téma Člověk a životní prostředí se podílí na zvyšování gramotnosti pro udržitelnost rozvoje a přispívá k realizaci jednoho z pěti základních směrů rozvoje lidských zdrojů. Environmentální vzdělávání a výchova poskytuje žákům znalosti a dovednosti potřebné Gramotnost pro udržitelnost rozvoje zahrnuje systém znalostí o zákonitostech přírody, o vztazích člověka k prostředí, o současných globálních a regionálních problémech lidstva, o možnostech a způsobech jejich řešení prostředky ekonomickými, sociálně právními, vědeckými a technickými za aktivní účasti občanů a jejich vzájemné spolupráce na místní, regionální a globální úrovni. (*Strategie rozvoje lidských zdrojů pro ČR*. Praha, Úřad vlády ČR, MPSV ČR 2003). pro pochopení principu udržitelnosti, podněcuje aktivní integrovaný přístup k realitě a ovlivňuje etické vztahy k prostředí. V souvislosti s jejich odborným vzděláváním poukazuje na vlivy pracovních činností na prostředí a zdraví a využívání moderní techniky a technologie v zájmu udržitelnosti rozvoje.

Hlavním cílem průřezového tématu Člověk a životní prostředí je vést žáky k tomu, aby:

- pochopili souvislosti mezi různými jevy v prostředí a lidskými aktivitami, mezi lokálními, regionálními a globálními environmentálními problémy;
- chápali postavení člověka v přírodě a vlivy prostředí na jeho zdraví a život;
- porozuměli souvislostem mezi environmentálními, ekonomickými a sociálními aspekty ve vztahu k udržitelnému rozvoji;
- respektovali principy udržitelného rozvoje;
- získali přehled o způsobech ochrany přírody, o používání technologických, ekonomických a právních nástrojů pro zajištění udržitelného rozvoje;
- samostatně a aktivně poznávali okolní prostředí, získávali informace v přímých kontaktech s prostředím a z různých informačních zdrojů;
- pochopili vlastní odpovědnost za své jednání a snažili se aktivně podílet na řešení environmentálních problémů;
- osvojili si základní principy šetrného a odpovědného přístupu k životnímu prostředí v osobním a profesním jednání;
- dokázali esteticky a citově vnímat své okolí a přírodní prostředí;
- osvojili si zásady zdravého životního stylu a vědomí odpovědnosti za své zdraví.

Přínos tématu k naplňování cílů rámcového vzdělávacího programu

Přínos průřezového tématu je ve třech rovinách:

- informativní, směřující k získání potřebných znalostí a dovedností, jejich chápání a hodnocení;
- formativní, zaměřené zejména na vytváření hodnot a postojů ve vztahu k životnímu prostředí (etických, citových, estetických apod.);
- sociálně-komunikativní, zaměřené na rozvoj dovedností vyjadřovat a zdůvodňovat své názory, zprostředkovávat informace, obhajovat řešení problematiky životního prostředí a působit pozitivním směrem na jednání a postoje druhých lidí.

Obsah tématu a jeho realizace

Průřezové téma je začleněno v rámcovém vzdělávacím programu do cílů vzdělávání a výsledků vzdělávání v různých souvislostech. Získané vědomosti a dovednosti se v průřezovém tématu propojují a doplňují tak, aby vznikl ucelený obraz ukazující složitost souvislostí v přírodě, ve společnosti, mezi přírodou a člověkem a jeho životním prostředím.

Ve složce všeobecného vzdělávání je průřezové téma začleněno především do přírodovědného vzdělávání v tématech ekologie a člověk a životní prostředí, dále je začleněno v společenskovedním vzdělávání, estetickém vzdělávání a vzdělávání pro zdraví. V odborné složce je průřezové téma diferencovaně začleněno do obsahových okruhů podle charakteru oborů vzdělání. Zaměřuje se zejména na materiálové a energetické zdroje, na kvalitu pracovního prostředí, vlivy pracovních činností na prostředí a na zdraví, na technické a technologické procesy a řídicí činnosti.

Obsah průřezového tématu Člověk a životní prostředí zahrnuje témata:

- biosféra v ekosystémovém pojetí (znalosti o abiotických a biotických podmínkách života, o ekologické přizpůsobivosti, o vzájemných vztazích organismů a prostředí, o struktuře a funkci ekosystémů, o významu biodiverzity a ochrany přírody a krajiny);
- současné globální, regionální a lokální problémy rozvoje a vztahy člověka k prostředí (klimatické změny, ohrožování ovzduší, vody, půdy, ekosystémů i biosféry z různých hledisek rozvoje lidské populace, vliv prostředí na lidské zdraví);
- možnosti a způsoby řešení environmentálních problémů a udržitelnosti rozvoje v daném oboru vzdělání a v občanském životě (např. nástroje právní, ekonomické, informační, technické, technologické, organizační, prevence negativních jevů, principy udržitelnosti rozvoje). Průřezové téma je vhodné realizovat ve školním vzdělávacím programu kombinací tří základních způsobů:
 - komplexně - v samostatném ekologickém vyučovacím předmětu (modulu) nebo v uceleném bloku ekologického učiva zahrnutého do některého vhodného předmětu (modulu), který umožňuje integraci a doplnění poznatků o ekologii a životním prostředí, komplexní pohled na udržitelnost rozvoje v občanském životě a v daném oboru vzdělání a uvědomění si vlastní odpovědnosti za kvalitu životního prostředí;
 - rozptýleně (difúzně) - v logických souvislostech v jednotlivých vyučovacích předmětech (modulech) všeobecně vzdělávací i odborné složky vzdělávání, v praktickém vyučování;
 - nadpředmětově - v žákovských projektech.

Průřezové téma lze realizovat různými metodami a formami v rámci teoretického a praktického vyučování a mimoškolními aktivitami. V praktickém vyučování je vhodné vést žáky ke správnému nakládání s odpady, využívat úsporné spotřebiče a postupy, dodržovat požadavky na bezpečnost a hygienu práce. Problémově zadávané otázky, úkoly nebo situace mají žákům umožnit nejen pochopení a procvičování probíraného učiva, ale i uplatnění jejich dalších znalostí z různých oblastí vzdělávání i z mimoškolního prostředí. Vzdělávací a výchovný význam mají žákovské projekty s environmentální problematikou propojenou s odborným učivem a s odbornou praxí. Při realizaci environmentálního vzdělávání a výchovy doporučujeme spolupracovat se středisky a centry ekologické výchovy a s dalšími ekologickými institucemi a pracovišti.

Člověk a svět práce

Charakteristika tématu

Jedním ze základních cílů vymezených tímto rámcovým vzdělávacím programem je příprava takového absolventa, který má nejen určitý odborný profil, ale který se díky němu dokáže také úspěšně prosadit na trhu práce i v životě. Průřezové téma Člověk a svět práce doplňuje znalosti a dovednosti žáka získané v odborné složce vzdělávání o nejdůležitější poznatky a dovednosti související s jeho uplatněním ve světě práce, které by mu měly pomoci při rozhodování o další profesní a vzdělávací orientaci, při vstupu na trh práce a při uplatňování pracovních práv.

Přínos tématu k naplňování cílů rámcového vzdělávacího programu

Téma Člověk a svět práce přispívá k naplňování cílů vzdělávání zejména v rozvoji následujících obecných kompetencí:

- identifikace a formulování vlastních priorit;
- práce s informacemi, vyhledávání, vyhodnocování a využívání informací;
- odpovědné rozhodování na základě vyhodnocení získaných informací;
- verbální komunikace při důležitých jednáních;
- písemné vyjadřování při úřední korespondenci.

Hlavním cílem průřezového tématu je vybavit žáka znalostmi a kompetencemi, které mu pomohou optimálně využít svých osobnostních a odborných předpokladů pro úspěšné uplatnění na trhu práce a pro budování profesní kariéry. Uskutečňování tohoto cíle předpokládá:

- vést žáky k tomu, aby si uvědomili zodpovědnost za vlastní život, význam vzdělání a celoživotního učení pro život, aby byli motivováni k aktivnímu pracovnímu životu a k úspěšné kariéře;
- zorientovat žáky ve světě práce jako celku i v hospodářské struktuře regionu, naučit je hodnotit jednotlivé faktory charakterizující obsah práce a srovnávat tyto faktory se svými předpoklady, seznámit je s alternativami profesního uplatnění po absolvování studovaného oboru vzdělání;
- naučit žáky vyhledávat a posuzovat informace o profesních příležitostech, orientovat se v nich a vytvářet si o nich základní představu;
- naučit žáky vyhledávat a posuzovat informace o vzdělávací nabídce, orientovat se v ní a posuzovat ji z hlediska svých předpokladů a profesních cílů;
- naučit žáky písemně i verbálně se prezentovat při jednání s potenciálními zaměstnavateli, formulovat svá očekávání a své priority;
- vysvětlit žákům základní aspekty pracovního poměru, práv a povinností zaměstnanců a zaměstnavatelů i základní aspekty soukromého podnikání, naučit je pracovat s příslušnými právními předpisy;
- zorientovat žáky ve službách zaměstnanosti, přivést je k účelnému využívání jejich informačního zázemí.

Obsah tématu a jeho realizace

Obsah tématu je možné rozdělit do následujících obsahových celků:

- hlavní oblasti světa práce, charakteristické znaky práce (pracovní činnosti, pracovní prostředí, pracoviště, mzda, pracovní doba, možnosti kariéry, společenská prestiž apod.), jejich aplikace na jednotlivé alternativy uplatnění po absolvování příslušného oboru vzdělání a navazujících směrů vyššího a vysokoškolského vzdělávání, vztah k zájmům, studijním výsledkům, schopnostem, vlastnostem a zdravotním předpokladům žáků;
- trh práce, jeho ukazatele, všeobecné vývojové trendy, požadavky zaměstnavatelů;
- soustava školního vzdělávání v ČR, návaznosti jednotlivých druhů vzdělávání po absolvování střední školy, význam a možnosti dalšího profesního vzdělávání včetně rekvalifikací, nutnost celoživotního učení, možnosti vzdělávání v zahraničí;
- informace jako kritéria rozhodování o další profesní a vzdělávací dráze, vyhledávání a posuzování informací o povoláních, o vzdělávací nabídce, o nabídce zaměstnání, o trhu práce;
- písemná i verbální sebezprezentace při vstupu na trh práce, sestavování žádostí o zaměstnání a odpovědí na inzeráty, psaní profesních životopisů, průvodních (motivačních)

dopisů, jednání s potenciálním zaměstnavatelem, přijímací pohovory, výběrová řízení, nácvik konkrétních situací;

- zákoník práce, pracovní poměr, pracovní smlouva, práva a povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele, mzda, její složky a výpočet, možnosti zaměstnání v zahraničí;
- soukromé podnikání, podstata a formy podnikání, rozdíly mezi podnikáním a zaměstnaneckým poměrem, výhody a rizika podnikání, nejčastější formy podnikání, činnosti, s nimiž je třeba při podnikání počítat, orientace v živnostenském zákoně a obchodním zákoníku;
- podpora státu sféře zaměstnanosti, informační, poradenské a zprostředkovatelské služby v oblasti volby povolání a hledání zaměstnání a rekvalifikací, podpora nezaměstnaným;
- práce s informačními médii při vyhledávání pracovních příležitostí. Zařazení tématu do školních vzdělávacích programů se uskuteční tak, že jednotlivé obsahové celky budou začleněny do odpovídajících vyučovacích předmětů (odborných i všeobecně vzdělávacích) vymezených vzdělávacím programem. Je žádoucí zaměřit probírání tematických celků vedoucích k poznávání světa práce nejen na oblasti uplatnění v příslušném směru a oboru vzdělání, ale - s ohledem na rostoucí mobilitu pracovních sil a potřebu snadno se adaptovat na změněné podmínky nebo procházet různými rekvalifikacemi - také na svět práce komplexně, a to alespoň na úrovni základní orientace. Příslušné kompetence by žák měl nabývat především vlastním objevováním při řešení konkrétních problémů, při práci s konkrétními informacemi a při simulování konkrétních interpersonálních situací. Důležitým partnerem při výuce by měl být úřad práce, který by ji měl obohatit o konkrétní informace, vysvětlení a rady týkající se oblasti povolání, zaměstnání a trhu práce. Vhodné jsou exkurze v zaměstnavatelských organizacích typických pro příslušnou oblast uplatnění absolventů, při kterých se věnuje pozornost nejen odborné činnosti podniků, ale i personálnímu klimatu, organizační struktuře, pracovní náplni pracovníků, kariérovým postupům apod. Významnou roli zde má odborná praxe žáků v reálných pracovních podmínkách. Při začleňování tématu Člověk a svět práce do školních vzdělávacích programů je třeba si uvědomit, že se nejedná o jednorázové téma, ale že je žádoucí věnovat mu pozornost systematicky po celou dobu vzdělávání (v rámci vyučovacího procesu i jinými formami).

Informační a komunikační technologie

Charakteristika tématu

Jedním z nejvýznamnějších procesů, probíhajících v současnosti v ekonomicky vyspělých zemích, je budování tzv. informační společnosti. Informační společnost je charakterizována podstatným využíváním digitálního zpracování, přenosu a uchování informací. Technologickou základnou této proměny je využívání prvků moderních informačních a komunikačních technologií. V době budování informační a znalostní společnosti je vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích nejen nezbytnou podmínkou úspěchu jednotlivce, ale i celého hospodářství. Ze zpracování informací prostředky informačních a komunikačních technologií se stává také významná ekonomická aktivita. Informační a komunikační technologie stále více pronikají i do tradičních sektorů, tj. do průmyslu, zemědělství, prostupují občanskými a společenskými aktivitami, jsou součástí využití volného času. Tento vývoj přináší nové pracovní příležitosti a zásadně ovlivňuje charakter společnosti - dochází k přesunu zaměstnanosti nejen do oblasti práce s informacemi, ale i do oblasti služeb obecně. Vyhledávání, zpracování, uchování i předávání informací se stává prakticky nezávislé na časových, prostorových, či kvantitativních omezeních. Informační a komunikační technologie již v současnosti

pronikají nejenom do všech oborů, ale také do většiny činností, a to bez ohledu na intelektuální úroveň, na které jsou vykonávány; je tedy zcela nezbytné promítnout požadavky na práci s prostředky informačních a komunikačních technologiích do všech stupňů a oborů vzdělání. Práce s prostředky informačních a komunikačních technologií má dnes nejen průpravnou funkci pro odbornou složku vzdělání, ale také patří ke všeobecnému vzdělání moderního člověka. Žáci jsou připravováni k tomu, aby byli schopni pracovat s prostředky informačních a komunikačních technologií a efektivně je využívali jak v průběhu vzdělávání, tak při výkonu povolání (tedy i při řešení pracovních úkolů v rámci profese, na kterou se připravují), stejně jako v činnostech, které jsou a budou běžnou součástí jejich osobního a občanského života.

Přínos tématu k naplňování cílů rámcového vzdělávacího programu

Dovednosti v oblasti informačních a komunikačních technologií mají podpůrný charakter ve vztahu ke všem složkám kurikula. Cílem je naučit žáky používat základní a aplikační programové vybavení počítače, a to nejen pro účely uplatnění se v praxi, ale i pro potřeby dalšího vzdělávání. Rovněž je důležité naučit žáky pracovat s informacemi a s komunikačními prostředky. Je zřejmé, že s rozvojem vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích na základní škole bude úkolem střední školy mj. vyrovnání úrovně připravenosti žáků na určitý standard a poskytování hlubšího vzdělání v závislosti na potřebách jednotlivých oborů vzdělání.

Obsah tématu a jeho realizace

V březnu roku 2004 schválila vláda ČR strategický dokument v oblasti rozvoje informační společnosti - tzv. Státní informační a komunikační politiku. V dokumentu je mj. zmiňována nutnost objektivního hodnocení dovedností a znalostí v oblasti počítačové gramotnosti. Za základ je zde považován systém certifikací ECDL (European Computer Driving Licence). Obsah průřezového tématu vymezuje příslušná výše uvedená klíčová kompetence a vzdělávací oblast. Oblast vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích svým obsahem a rozsahem splňuje požadavky (základní úroveň) systému ECDL. Průřezové téma je zpravidla realizováno v samostatném vyučovacím předmětu převážně všeobecně vzdělávacího charakteru, žádoucí je však jeho pronikání i do předmětů ostatních. Rozšíření využívání prostředků informačních a komunikačních technologií při výuce předpokládá především vybavení škol odpovídající výpočetní technikou. Je třeba, aby školy měly počítačové učebny vybaveny dostatečným počtem pracovních stanic, tvořených moderními multimediálními počítači zapojenými v dostatečně propustné lokální síti, umožňující sdílení případných síťových prostředků (tiskárny, skenery, DVD-ROM, disky...) a s rychlým přístupem na Internet. V hodinách výuky by měl počet pracovních stanic odpovídat počtu žáků. Učebny musí být budovány se zřetelem na zachování pravidel hygieny a bezpečnosti práce. Softwarové vybavení škol by kromě dostatečně široké nabídky výukových programů podporujících výuku v jednotlivých vzdělávacích oblastech mělo zahrnovat balík tzv. kancelářského software, tj. textový, tabulkový a databázový procesor, software pro tvorbu prezentací, dále software pro práci s grafikou, prohlížeč webových stránek, organizační a plánovací software, e-mailového klienta a další komunikační software a podle oborů vzdělání vyučovaných na škole též aplikace používané v příslušné profesní oblasti, která je předmětem vzdělání (např. účetní software, CAD systémy apod.). Přístup k výuce informačních a komunikačních technologií se odvíjí od postavení tohoto tématu v celkové koncepci vzdělávání. Obvykle je do učebního plánu začleněn samostatný vyučovací předmět poskytující žákům základní všeobecné dovednosti a vědomosti. Stanovení hodinových dotací a časového zařazení jednotlivých tematických

celků je v kompetenci školy, která si sestaví konkrétní posloupnost probírané látky v jednotlivých ročnících. Tato posloupnost by měla zachovávat vhodné návaznosti učiva a podporovat výuku v ostatních předmětech (mezipředmětové vazby). Současně je třeba splnit další dvě podmínky - žáci musí nejprve pochopit základní principy informačních a komunikačních technologií a musí se být schopni orientovat ve výpočetním systému. Z důvodu faktické provázanosti témat se budou jednotlivé tematické celky neustále prolínat a jejich výuka bude mnohdy probíhat v několika cyklech tak, aby žáci k náročnějším tématům přešli teprve po zvládnutí základů. Některé tematické celky tak budou během vzdělávání zařazeny několikrát, ovšem vždy na vyšší úrovni a s vyšší náročností tak, aby znalosti a dovednosti gradovaly v nejvyšším ročníku. Další učivo lze řadit podle aktuálních vzdělávacích potřeb, jejichž příčinou mohou být specifika oboru, podpora výuky v jiných vyučovacích předmětech, změny na trhu práce a vývoj v oblasti informačních a komunikačních technologií. Stěžejní formou výuky je cvičení v odborné učebně výpočetní techniky. Třída se při výuce dělí na skupiny tak, aby na každé pracovní stanici pracoval jeden žák. Těžiště výuky informačních a komunikačních technologií je v provádění praktických úkolů. Je-li použita metoda výkladu, je vhodné, aby ihned následovalo praktické procvičení vyloženého učiva. Proces seznamování se s metodami a prostředky informačních a komunikačních technologií (ukázka nových činností, jejich praktické vyzkoušení na počítači a následné pochopení nové látky) je často jen úvodem do problematiky, stále častěji však bude navazovat na znalosti žáků ze základní školy (či obecněji z předchozího vzdělávání). Praktické úlohy by neměly chybět v žádné vyučovací hodině. Realizovány mohou být formami různých cvičení, samostatných prací, souhrnných prací, projektů, testů s použitím počítače. V rámci výuky práce s počítačem je vhodné uplatnit projektový přístup. Projekt je komplexní praktickou úlohou, při níž je aplikováno široké spektrum dovedností žáka. Projekt by měl být týmovou prací. Rozsah a náročnost projektu by měly gradovat ve vyšších ročnících, kdy jsou znalosti žáků na nejvyšší úrovni.

Hodnocení prospěchu a chování

Základ pro hodnocení chování a prospěchu žáka tvoří platná legislativa a klasifikační řád, který je součástí školního řádu. K ověřování vědomostí studentů se využívají formy ústní i písemné, přičemž se hodnotí nejen faktické znalosti, ale i klíčové kompetence a formální úroveň prezentace. Podrobněji je tato otázka rozvedena v preambulích jednotlivých vyučovacích předmětů. V případě hodnocení dlouhodobějších projektů, prezentací, ročníkových prací či protokolů z laboratorních prací je součástí zadání a hodnocení i termín, ke kterému musí být práce odevzdána.

Důraz je kladen na to, aby hodnocení bylo motivační, v co největší míře obsahovalo prvky sebehodnocení, kolektivního hodnocení a individuálního přístupu jak k žákům mimořádně talentovaným, tak i žákům se specifickými vývojovými potřebami.

Organizace výuky

Studium oboru vzdělání podle ŠVP je organizována v délce 4 let denní formy vzdělávání. Výuka je realizována na základě učebního plánu. Do učebního plánu jsou zařazeny vyučované předměty vytvořené na základě vzdělávacích oblastí a obsahových okruhů stanovených v rámcovém rozvržení obsahů vzdělávání.

Pro usnadnění přechodu žáků ze základních škol, a z důvodu zahájení procesu postupné tvorby funkčního kolektivu třídy, je pro žáky prvního ročníku organizován adaptační, harmonizační kurz, který je veden třídním učitelem:

Adaptační kurz

Adaptační kurz probíhá obvykle na začátku 1. ročníku a soustředí se na několik cílových oblastí. Nejdůležitější z nich jsou tyto:

a) adaptační část kurzu vychází ze situace, která je dána oddělením základního a středního stupně waldorfské školy. Střední stupeň je otevřen absolventům všech základních škol. Ti, kteří neabsolvovali základní stupeň waldorfské školy, se během prvního ročníku intenzivně seznamují s odlišnostmi waldorfské školy které se týkají nejen organizace vyučování (učení se v epochách), ale i přístup ke vzdělávání (větší důraz na samostatnost nejen v uvažování, ale i v celkovém přístupu ke studiu, tvořivost a s ní spojené umělecké předměty). Aby se tito žáci intenzivněji spojili s novým vzdělávacím prostředím, byla větší část kursu věnována aktivitám typickým pro waldorfskou školu, zejména rozvoji uměleckého a sociálního citění pomocí výtvarné, hudební a dramatické výchovy. Tyto aktivity směřují také k vytvoření dobrých vzájemných vztahů ve třídě. V krátkých přednáškách jsou žáci také seznámeni se základními principy waldorfské pedagogiky.

b) ekologická a zeměpisná část byla zaměřena zejména na poznávání okolní krajiny a sídel a na praktické uplatňování principů ekologického chování v průběhu pobytu.

V rámci tělesné výchovy a výchovy ke zdraví je do vyučování začleněn lyžařský výcvikový kurz.:

Lyžařský kurz

Lyžařský výcvikový kurz se uskutečňuje obvykle v zimních měsících 1. nebo 2. ročníku. Hlavními cíli kurzu je:

- získat základní praktické i teoretické dovednosti v jízdě na lyžích
- získat základní vědomosti o současných trendech sjezdového lyžování a ošetřování lyží
- získání povědomí o bezpečném pobytu na horách
- seznámení se zásadami I. pomoci při úrazech na horách
- podle svých schopností se zúčastnit závěrečného závodu ve slalomu .

V průběhu studia absolvují žáci týdenní třídní vzdělávací cestu do zahraničí:

Třídní cesta

V průběhu studia (2.-4. ročník) je záměrem školy uskutečnit třídní cestu do zahraničí v rozsahu jednoho týdne. Cílem této cesty je rozšíření znalosti cizích jazyků, získání praktického poznání specifických aspektů kultury v cizích zemích, prohloubení sociálních vztahů ve třídě a podpoření schopnosti vlastní prezentace v cizím prostředí.

V prvním ročníku probíhá zeměměřičské praktikum formou týdenního projektu, které navazuje na učivo matematiky a zeměpisu:

Zeměměřičské praktikum

Zeměměřičský kurz je specifickou součástí vzdělávacího programu školy. Uskutečňuje se ve 2. ročníku v délce 1 týdne. Žáci prakticky provádějí podstatné kroky od vyměřovacích prací v terénu až po kreslení mapy. Prakticky zaměřené zeměměřičské práce mají u žáků vytvořit vazbu mezi teoretickými znalostmi získanými především ve výuce zeměpisu a matematiky a jejich praktickým uplatněním. Získávají pojem o tom, jak vzniká mapa coby předmět denní potřeby a jaký význam má měření jako základ plánování pro stavební díla. Žáci ve skupinách zaměřují vybranou část terénu, případně vybranou stavbu. Tato práce vyžaduje pečlivost, trpělivost a kritické sebehodnocení. Žáci se přitom seznamují s nejrůznějšími zdroji chyb a získává praktický pojem přesnosti. Výsledkem jejich práce je jimi vyměřená mapa dané oblasti nebo náčrt zaměřené stavby. Výsledek kurzu může být pro žáky podpořena tím, že na základě jejich měření se uskuteční určitý stavební záměr.

Ve druhém ročníku žáci absolvují krajinotvorné praktikum:

Krajinotvorné praktikum:

Krajinotvorné praktikum v rozsahu jednoho týdne se realizuje v místě školy, případně jako výjezdní. Jeho cílem je propojení poznatků z přírodovědných předmětů, zejména biologie, a uměleckých činností a jejich praktická aplikace. Žáci se aktivně účastní celého procesu přípravy a realizace projektu formou návrhů, rozhovorů, skic. Náplň praktika se odvíjí od konkrétních požadavků daného projektu, většinou se však jedná o kultivaci zanedbaných míst v městském nebo přírodním prostředí, tvorba naučných stezek, land-art projekty atp. Žádoucí je spolupráce s partnery jako vedení města, CHKO, NP a další instituce. Hodnocení práce žáka probíhá podle charakteru projektu na základě odevzdaných přípravných podkladů, deníků praktika, fotodokumentace apod.

Ve třetím ročníku je zařazeno dvoutýdenní, za specifických podmínek čtyřtýdenní, sociální praktikum, ve kterém žáci vstupují do kontaktu s klienty různých sociálních zařízení:

Sociální praktikum

Sociální praktikum je specifickou součástí vzdělávacího programu školy. Uskutečňuje se ve 3. ročníku v délce 2 týdnů. Žáci si nejlépe sami vyhledají zařízení, v němž budou působit, škola ošetří smluvní vztahy.

Škola se každoročně uchází o účast v projektu Erasmus+. V případě schválení tohoto projektu je sociální praktikum realizováno výjezdem do zahraničí. V této specifické situaci trvá čtyři týdny.

Žáci mají možnost v reálných situacích ukázat a prožít svou schopnost vcítění, vědomí odpovědnosti a jednání odpovídající situaci. Musí zvládnout neobvyklé situace. Praktické jednání vyžaduje především schopnost nebo snahu nechat stranou vlastní zájmy, dát se k dispozici naprosto novým zkušenostem a věnovat se vnímavě a nápomocně lidem. Praktikum umožňuje žákovi rozvinout nové vědomí. Účastní se společného utváření lidského sociálního života a prožívá význam svého individuálního bytí pro život a vývoj druhých lidí. Pod vedením odpovědné, jsou žáci začleňováni do úkolů v jednotlivých zařízeních.

Přípravu a průvodní dozor provádí pedagogický pracovník školy.

Ve třetím ročníku žáci secvičí divadelní představení:

Divadelní představení

Ve 3 ročníku nastudují žáci pod vedením učitele celovečerní divadelní hru a připraví její veřejné představení na konci 3. nebo na začátku 4. ročníku. Žáci mají co nejsamostatněji převzít organizaci představení a angažovat se v mnoha pracovních skupinách, tedy převzít zodpovědnost nejenom za svou roli, nýbrž za celkový průběh. V přípravných a doprovodných týmech je (za příležitostného přizvání odborníků) vypracováno a do osobní odpovědnosti svěřeno vše nezbytné pro úspěšné představení (osvětlení, kulisy, plakáty, fotografie, sestavení programu, dramaturgie, režie, plánování termínů, organizace průběhu, zajišťování týmu, nápověda, přestavba scény - kulis, inspicience...). Teprve v provázanosti těchto úkolů před představením a po něm, před scénou a za ní, může divadelní hra zcela rozvinout své pedagogické působení: totiž jako mnohostranné dílo, jehož význam a hodnota nespočívá pouze ve zdařilém představení, nýbrž i v jeho přípravě a doprovodu. Na divadelní představení třídy můžeme pohlížet jako na "vyvrcholení" výuky mateřského jazyka na waldorfské škole. Žáci musí nejen teoreticky porozumět textu, ale musí jej gestikou, mimikou a mluvou také interpretovat.

O průběhu praktik si žáci vedou písemné záznamy, které následně zpracují do výsledného materiálu. Odevzdané práce jsou hodnoceny.

Výuka je dále doplněna systémem exkurzí, výletů a dalších mimoškolních aktivit, které doplňují běžnou teoretickou výuku o poznávání reality, odborné i umělecké zážitky. Záměrem je lepší naplnění vzdělávacích cílů.

Podmínky realizace ŠVP

Školní vzdělávací program je realizován ve vlastních prostorách školy (škola + součásti školy), jejichž vlastníkem je zřizovatel školy. Škola je oprávněna je využívat a spravovat na základě zřizovací listiny.

Jedná se o tyto prostory: budova Žižkova č.p. 375 – hlavní budova
budova Žižkova č.p. 220 – provoz dílen
budova Tyršova č.p. 485 – budova ZŠ

Výuka probíhá ve čtyřech kmenových (univerzálních) učebnách pro konkrétní třídy a odborných učebnách pro výuku specializovaných předmětů.

V hlavní budově se nacházejí kmenové učebny, přírodovědný kabinet, sborovna pro učitele, kancelář vedení školy a hospodářského úseku.

Odborné učebny umožňují výuku specializovaných předmětů buď celé třídy, nebo skupiny žáků. Kapacitně, podle charakteru předmětů, odpovídají požadavkům BOZP i individuální práci žáků. Vybaveností přístroji, materiálem a pomůckami umožňují plnit potřebné cíle a obsah odborného vzdělávání.

Praktické vyučování probíhá kromě odborných učeben ve škole také ve školních dílnách (budova Žižkova 220 a Tyršova 485).

Z hlediska podmínek BOZP vychází ŠVP z platné legislativy pro vzdělávací činnosti, především školského zákona č.561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Konkrétní podmínky vzdělávání ve škole jsou dále stanoveny ve školním řádě školy, který je dle potřeby aktualizován a projednáván před zahájení školního roku pedagogickou radou Kolegia školy.

Při dalších činnostech, které probíhají mimo školu (praktické vyučování, tělovýchovné akce, kurzy, exkurze, společenské akce apod.), jsou žáci zvláště o zásadách BOZP instruováni příslušnými pedagogy.

ŠVP realizuje kolektiv pedagogických pracovníků školy. Většina pedagogů má potřebnou odbornou kvalifikaci. V rámci programu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků si učitelé doplňují nebo zvyšují své profesní znalosti a dovednosti.

Ostatní

Při všech formách vyučování (včetně exkurzí, výletů, lyžařských kurzů, ...) se respektují platná právní ustanovení, normy a předpisy BOZP a PO. Výchova k bezpečné práci je součástí každého předmětu. Na začátku každého školního roku jsou žáci prokazatelným způsobem seznámeni se školním řádem, v němž jsou mimo jiné uvedena pravidla chování a bezpečné práce. Probíhá-li výuka v odborné učebně, jsou žáci rovněž pečlivě seznámeni s řádem dané učebny.

Dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví žáků je kontrolováno vyučujícím pedagogem.

Na škole pracuje školní metodik prevence nežádoucích jevů, jehož prostřednictvím jsou učitelé vedeni k předcházení nežádoucích jevů (šikana a drogy) a k jejich včasnému odhalení. Řešení otázek spojených se studiem žáků se SPV, studijních a kázeňských problémů spadá do oblasti činnosti výchovného poradce. Ten koordinuje spolupráci mezi rodiči a žáky na jedné straně a vedením školy a třídními učiteli na straně druhé.

UČEBNÍ PLÁN

Přehled rozpracování obsahu vzdělávání v RVP do ŠVP

Škola		Waldorfská základní a střední škola Semily, příspěvková organizace, Semily, Tyršova 485, Semily 513 01			
Kód a název RVP		78-42-M/06 Kombinované lyceum			
Název ŠVP		Waldorfské lyceum			
RVP		ŠVP			
Vzdělávací oblasti a obsahové okruhy	Mín. počet týdenních vyučovacích hodin	Vyučovací předmět	Počet týdenních vyučovacích hodin	Využití disponibilních hodin	
	celkem		celkem		
Jazykové vzdělávání	6	Český jazyk a literatura	12	6	
	21	Anglický jazyk	12		
		Německý jazyk	9		
Společenskovědní vzdělávání	8	Základy společenských věd	3		
		Dějepis	5		
Přírodovědné vzdělávání	13	Fyzika	4		
		Chemie	4		
		Biologie	4		
		Zeměpis	4	3	
Matematické vzdělávání	10	Matematika	16	6	
Estetické vzdělávání	12	Český jazyk a literatura	4		
		Dějiny umění	2		
		Hudební výchova	2		
		Výtvarná výchova	2		
		Dramatická výchova	3	1	
		Umělecký kurz - keramika	2	2	
		Umělecký kurz - koule	1	1	
		Umělecký kurz - kovářství	1	1	
		Umělecký kurz – modelování hlavy	1	1	
		Umělecký kurz - malba	1	1	

		Umělecký kurz - dřevorezba	2	2	
		Umělecký kurz - zvěroktuh	1	1	
Vzdělávání pro zdraví	8	Tělesná výchova	8		
Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích	6	Informatika a výpočetní technika	6		
Ekonomické vzdělávání	3	Ekonomika	3		
Přírodovědné zaměření	16	Biologie v zaměření	3		
		Chemie v zaměření	3		
		Fyzika v zaměření	3		
		Matematika zaměření	3		
		Modul Chemie 2	1		
		Modul Biologie 1	1		
		Modul Fyzika 6	0,5		
		Modul Fyzika 7	0,5		
		Modul Matematika 5	0,5		
		Modul Matematika 6	0,5		
Humanitní zaměření	16	Pedagogika	4		
		Psychologie	4		
		Základy společenských věd v zaměření	4		
		Modul Hudební vzdělání 1 (Hudební výchova)	2		
		Modul Výtvarné vzdělání 1 (Dějiny umění)	2		
CELKEM	103			25	

Kategorie a názvy vyučovacích předmětů	Počet týdenních vyučovacích hodin				
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	celkem
Povinné vyučovací předměty					
Český jazyk a literatura	3	4	4	5	16
Anglický jazyk	3	3	3	3	12
Německý jazyk	3	2	2	2	9
Dějepis	1	1	1	2	5
Základy společenských věd	0	1	1	1	3
Biologie	1	1	2	0	4
Chemie	1	2	1	0	4

Fyzika	1	1	1	1	4
Zeměpis	1	1	1	1	4
Matematika	4	4	4	4	16
Hudební výchova	1	1	0	0	2
Dějiny umění	1	1	0	0	2
Výtvarná výchova	2	0	0	0	2
Umělecké kurzy					
UK - keramika	2	0	0	0	2
UK - kamenosochařství	1	0	0	0	1
UK - kovářství	1	0	0	0	1
UK – modelování	1	0	0	0	1
UK - malba	0	1	0	0	1
UK - dřevorezba	0	1	1	0	2
UK – vrstvené malování	0	0	1	0	1
Dramatická výchova	1	0	2	0	3
Tělesná výchova	2	2	2	2	8
Informatika	2	2	1	1	6
Základy ekonomie	0	1	1	1	3
Přírodovědné zaměření					
Biologie ve studijním zaměření	0	1	1	1	3
Chemie ve studijním zaměření	0	1	1	1	3
Fyzika ve studijním zaměření	0	1	1	1	3
Matematika ve studijním zaměření	0	1	1	1	3
Modul Chemie 2	0	1	0	0	1
Modul Biologie 1	0	0	0	1	1
Modul Fyzika 6	0	0	0,5	0	0,5
Modul Fyzika 7	0	0	0,5	0	0,5
Modul Matematika 5	0	0	0	0,5	0,5
Modul Matematika 6	0	0	0	0,5	0,5
Humanitní zaměření					
Pedagogika	0	1	2	1	4
Psychologie	0	1	1	2	4
Základy společenských věd ve studijním zaměření	0	1	1	2	4
Modul Výtvarné vzdělání 1 (Dějiny umění)	0	0	1	1	2
Modul Hudební vzdělání 1 (Hudební výchova)	0	0	1	1	2
CELKEM	32	35	32	29	128

Poznámky:

Obecná charakteristika studijních zaměření

Studijní zaměření

- budou realizována prohloubeným studiem zvolené skupiny profilových předmětů (viz dále)
- zásadně nemají charakter specializace a nesměřují tedy ke konkrétním odborným kvalifikacím
- zakládají a rozvíjejí obecnou „kompetenci k odbornosti“, tedy společný základ pozdější specializace
- rozšiřují budoucí možnosti absolventa lycea při volbě další vzdělávací cesty.

Všeobecné cíle

Prohlubující studium v rámci zaměření

- dá studentovi lepší předpoklady pro budoucí vysokoškolské studium
- umožní studentovi připravit se k maturitní zkoušce v profilových předmětech zvoleného zaměření

Přehled studijních zaměření a jejich profilových předmětů

Od 2.ročníku si student vybere jedno z následujících studijních zaměření, rozhoduje se v průběhu prvního ročníku, do konce června prvního ročníku podá písemnou přihlášku k danému rozšíření.

1. **humanitní** (*profilové předměty*: pedagogika, psychologie, základy společenských věd)
2. **přírodovědné** (*profilové předměty*: biologie, chemie, matematika, fyzika)

V daném školním roce budou otevřena dvě zaměření - humanitní i přírodovědné. Předpokládaný minimální počet studentů ve skupině je 7-8.

Počet vyučovacích hodin za týden, věnovaných zaměření v jednotlivých ročnících:

2.ročník : 4 vyuč. hodiny + modul/y

3.ročník : 4 vyuč. . hodiny + modul/y

4.ročník : 4 vyuč. . hodiny + modul/y

Humanitní zaměření

1) Všeobecná charakteristika

Student

- orientuje se v základních pedagogických pojmech a vztazích mezi nimi, seznámí se s pedagogikou jako vědeckou disciplínou
- získá orientaci ve struktuře lidské osobnosti, upevní a prohloubí své dovednosti vnímat a hodnotit jednání druhých lidí i své vlastní
- prohloubí a rozvine své sociální schopnosti, porozumí kulturní různorodosti ve světě, je schopen přispívat k bezkonfliktnímu soužití v multikulturním prostředí a má předpoklady využívat získané dovednosti v občanském soužití i ve své budoucí profesi

2) Výukový program ve 2.ročníku

Pedagogika – 1 hodina týdně (případně epocha 3-4 týdny)

- úvod do studia pedagogiky
- vybrané kapitoly z dějin pedagogiky
- vybrané kapitoly ze sociální pedagogiky

Psychologie – 1 hodina týdně (případně epocha 3-4 týdny)

- úvod do studia
- vývoj člověka a jeho zákonitosti
- osobnost člověka a její utváření

Zsvs rozšiřující – 1 hodina týdně (případně epocha 3-4 týdny)

- úvod do studia
- problémy soudobé společnosti
- sociologie

4) Počet vyuč. hodin za týden v dalších ročnících

předmět	3.ročník	4.ročník
pedagogika	2	1
psychologie	1	2
Zsvs	1	1
Modul Dějiny umění	1	1
<u>Modul Hudební výchova</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
Celkem hod.+ moduly	6	6

Přírodovědné zaměření

1) Všeobecná charakteristika

Student

- rozšíří své přírodovědné vědomosti a znalost pojmů, aby mohl hlouběji porozumět přírodním jevům a procesům a komplexnosti přírodovědné problematiky
- dokáže zaujmout aktivní postoje k hledání řešení aktuálních přírodovědných a ekologických problémů
- rozvine a prohloubí své dovednosti potřebné pro další studium přírodních věd, případně získá hlubší zájem o některou z přírodovědných disciplín

2) Výukový program ve 2.ročníku

Biologie – průběžné hodiny nebo epocha 3-4 týdny

- mikroskopické praktikum
- mikroskopické (jednobuněčné) organismy
- embryologie (srovnávací)
- genetika

Matematika – průběžné hodiny nebo epocha 3-4 týdny

- lineární algebra, matice
- planimetrie, geometrická transformace
- stereometrie
- kuželosečky

Fyzika – průběžné hodiny nebo epocha 3-4 týdny

Chemie - průběžné hodiny nebo epocha 3-4 týdny

4) Počet výukových hodin (za týden) v dalších ročnících

předmět	3.ročník	4.ročník
biologie	1	1
matematika	1	1
chemie	1	1
fyzika	1	1
Modul Chemie		
Modul Biologie		1
Modul Matematiky	0,5	0,5
<u>Modul Fyziky</u>	<u>0,5</u>	<u>0,5</u>
Celkem	5	6

UČEBNÍ OSNOVY

Viz příloha Učební osnovy

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY, MATERIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

První ročník středoškolského stupně s oborem Waldorfské lyceum byl otevřen v roce 2006, jako součást Základní školy a Střední školy waldorfské, jejímž zřizovatelem je Město Semily. V současné době má střední stupeň čtyři ročníky, v každém jednu třídu s průměrným počtem 20 žáků.

Střední škola se nachází v budově původně základní školy z roku 1935, v ulici J. Žižky 375, Semily – Podmoklice. Budova byla částečně zrekonstruována v rámci projektu města ve spolupráci s Nadací školy v letech 2006 a 2009 tak, aby poskytovala základní nezbytné možnosti pro realizaci výuky. Projekt do budoucna počítá se vznikem komplexu zajišťujícího prostory pro předškolní, základní a střední vzdělávání waldorfského typu.

V současnosti má Střední škola waldorfská k dispozici pro výuku :

- 5 kmenových učeben s kapacitou 150 žáků
- odbornou učebnu informatiky
- učebnu cizích jazyků
- hudební učebnu
- přírodovědný kabinet
- dřevodílnu pro řezbářské a truhlářské práce
- venkovní kovodílnu pro kovářské práce
- žákovskou knihovnu
- jídelnu s výdejnou

Škola nemá vlastní tělocvičnu. Škola prozatím není bezbariérová, s přístupem pro invalidní žáky počítá až po ukončení rekonstrukce budovy J. Žižky.

Škola splňuje všechny hygienické požadavky norem platných pro školy a školská zařízení.

Do Střední školy waldorfské dochází v průměru 90 žáků, přičemž polovina dojíždí, a to i z míst mimo Liberecký kraj.

Partnerem školy je Mezinárodní asociace pro waldorfskou pedagogiku (IAO) se sídlem ve Stuttgartu, která spolufinancuje vzdělávací semináře našich učitelů v zahraničí.

Žáci školy mají možnost účastnit se stáže v Camphillské Komunitě Glencraig v Severním Irsku. Stáž spočívá v dobrovolnické pomoci při práci s postiženými a při zemědělských pracích na pozemcích komunity.

Ubytování škola zajišťuje ve spolupráci s Domovem mládeže při ISŠ Semily.

Stravování škola zajišťuje prostřednictvím výdejny při ZŠ waldorfské.

SPOLUPRÁCE S PARTNERY ŠKOLY PŘI REALIZACI ŠVP

Pro úspěšnou realizaci ŠVP využívá škola, především při praktickém vyučování, celou řadu

spolupracujících podniků, firem a institucí. Tato forma spolupráce je pro dobrou uplatnitelnost absolventů nenahraditelná a proto se neustále rozvíjí.

Ekologicko-umělecké praktikum: CHKO Český ráj Turnov, odbory životního prostředí na městských a obecních úřadech

Sociální praktikum: Nemocnice Semily, ÚSP Kurovodice, Domov Maxov, Domov Tereza Benešov u Semil, Domov důchodců Semily, Dětský domov Semily, Dětské centrum Jilemnice.

Podněty, rady a požadavky sociálních partnerů poskytují škole cenné informace v oblasti profilu absolventa, učebního plánu, skladby předmětů a jejich obsahové náplně.

AUTOEVALUACE ŠKOLY

Autoevaluace - vnitřní hodnocení školy napomáhá ke zkvalitnění a zefektivnění vzdělávání a výchovy ve škole. Vnitřní hodnocení školy stanoví § 11 a §12 zákona č.561/2004 Sb. (školský zákon) a vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy.

Oblasti vlastního hodnocení školy

- výuka a vyučovací klima
- individuální vzdělávací potřeby a hodnocení žáků
- výsledky vzdělávání
- školní klima, spolupráce s rodinami žáků a místní komunitou
- práce učitelů a vedení školy

- soulad realizovaného školního vzdělávacího programu s RVP
- materiální, technické, ekonomické, hygienické a další podmínky ke vzdělávání

Cíle a kritéria vlastního hodnocení školy

Cílem autoevaluace školy je poznání a zhodnocení aktuálního stavu školy v daném období (dva školní roky) vzhledem k vymezeným oblastem vlastního hodnocení školy. Takto získaná zpětná vazba umožní stanovení kroků vedoucích

- k zlepšení procesu výuky,
- ke zkvalitnění školního vzdělávacího programu,
- k plánování a dalšímu rozvoji školy.

Kritéria autoevaluace, která škola sleduje, byla stanovena pro jednotlivé oblasti:

a) výuka a vyučovací klima

- formy výuky
- organizace školního roku
- školní řád

b) individuální vzdělávací potřeby a hodnocení žáků

- poradenství ve škole
- podpůrná opatření při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- vzdělávání mimořádně nadaných žáků
- prevence sociálně patologických jevů
- nabídka mimoškolních aktivit

c) výsledky vzdělávání

- rozbor výsledků prospěchu a chování žáků
- kritická místa studia
- úspěšnost absolventů

d) školní klima, spolupráce s rodinami žáků a místní komunitou

- třídní schůzky a konzultace s rodiči
- školská rada

- Sdružení přátel waldorfské školy v Semilech
 - účast rodičů na akcích školy
 - problémy ve spolupráci s rodiči
 - spolupráce rodičů při vedení školy
 - vztahy s jinými institucemi (zřizovatel, firmy, jiné školy apod.)
- e) práce učitelů a vedení školy
- struktura řízení, poradní orgány (organizační řád)
 - pedagogické řízení, vztah žáků k řízení školy
 - personální problematika
 - složení pedagogického sboru
 - další vzdělávání pedagogů
 - složení nepedagogických pracovníků
- f) soulad realizovaného školního vzdělávacího programu s RVP
- soulad obsahu školního vzdělávacího programu s RVP
 - naplňování priorit školního vzdělávacího programu
- g) materiální, technické, ekonomické, hygienické a další podmínky ke vzdělávání
- vnější podmínky
 - počet žáků, počet přestupů, zájem o školu
 - financování školy, vývoj rozpočtu školy
 - důležité změny legislativy, které mají vliv na podmínky vzdělávání
 - povědomí o škole (médiá, akce školy pro veřejnost)
- h) vnitřní podmínky
- cíle školy a koncepce jejího rozvoje
 - efektivita předávání informací (informační toky))
 - kvalita, množství, využitelnost školního zařízení
 - webové stránky školy

- formulace slabých a silných stránek školy
- formulace příležitostí a hrozeb pro další rozvoj školy

Nástroje vlastního hodnocení školy

Nástroje autoevaluace jsou vymezeny pro jednotlivé oblasti.

a) výuka a vyučovací klima

- hospitace vedení školy
- hospitační činnost mentora školy
- vzájemné hospitace učitelů kolegia školy
- rozhovory o třídách a výuce na konferenci kolegia učitelů

b) individuální vzdělávací potřeby a hodnocení žáků

- rozhovory o dětech na konferenci kolegia
- čtvrtletní rozhovor o hodnocení v rámci jednotlivých tříd učitelů kolegia
- hospitační činnost mentora školy

c) výsledky vzdělávání

- evaluační rozhovory učitelů waldorfských škol
- výsledky maturitní zkoušky
- vedení epochových sešitů, epochové práce a referáty
- statistika absolventů (úspěšnost při přechodu na vysokou školu)

d) školní klima, spolupráce s rodinami žáků a místní komunitou

- dotazníky pro rodiče
- rozhovory na třídních schůzkách
- konzultace s rodiči
- autoevaluace kolegia
- rozhovory s mentorem školy

e) práce učitelů a vedení školy

- rozhovory v rámci konference kolegia

- evaluační rozhovory s vedením školy
- porady vedení a zástupců kolegia
- Rada Asociace waldorfských škol
- zpráva mentora školy

f) soulad realizovaného školního vzdělávacího programu s RVP

- externí hodnotící rozbor (Česká školní inspekce, Asociace waldorfských škol apod.)
- hodnotící rozbor kolegia učitelů (dle platné metodiky ČŠI)

g) materiální, technické, ekonomické, hygienické a další podmínky ke vzdělávání

- dotazník pro učitele a rodiče a zpracování jeho výsledků

Časové rozvržení autoevaluačních činností

- vzájemné hospitace, rozhovory s rodiči a učiteli, hodnocení žákovských prací - průběžně
- hospitace vedení školy - dle plánu hospitací
- konference kolegia učitelů - 1x za týden
- pracovní skupina vedení školy - 1x za týden
- třídní schůzky - 1x za čtvrtletí
- školská rada - 2-3x za rok
- Sdružení přátel školy - 1x za rok
- práce mentora (hospitace, rozhovory s učiteli a rodiči, zpráva) - podle možností
- vlastní hodnocení kolegia učitelů za minulý školní rok - před začátkem školního roku
- dotazníky pro rodiče a učitele - 1x za 2 roky
- projednání struktury vlastního hodnocení školy s pedagogickou radou (§ 9 vyhlášky č.15/2005 Sb.) - do konce září

